

KINNITATUD
Kaitseväe juhataja 06.04.2020
käskkirjaga nr 102

Kaitseväe peastaap
Väljaõppeosakond

KAITSEVÄE ÕPIKOGEMUSTE EESKIRI

TALLINN 2020

SISUKORD

SISUKORD.....	2
1. ÜLDOSA.....	3
2. ÕPIKOGEMUSTE PROTSESSI ÜLDINE KIRJELDUS	6
3. ÕPIKOGEMUSTE VÕIME, ROLLID, ÜLESANDED JA VASTUTUSALAD	8
4. ÕPIKOGEMUSTE KOGUMINE, TALLETAMINE, HALDAMINE JA JAGAMINE	9
5. ÕPIKOGEMUSTE-ALANE VÄLJAÕPE.....	9

Lisad:

Lisa 1: Tähelepaneku/õpitu vastuse/parima praktika vorm

Lisa 2: Õpikogemuste protsess

Lisa 3: Tähelepanekute käsitlemine

Lisa 4: Õpikogemuste võime

Lisa 5: Õpikogemuste protsessi osalejate tegevusvastutus

Lisa 6: Kaitseväge struktuuriüksuste jaotus õpikogemuste lahendamise taseme järgi

Lisa 7: Õpikogemuste prioriteetide määramine

1. ÜLDOSA

1.1 Sissejuhatus

Õpikogemuste kogumine, analüüs ja tõhus rakendamine on iga õppiva organisatsiooni igapäevane tegevus. Paraku ei ole Kaitsevägi täna veel selline organisatsioon. Küll on aga meie eesmärgiks saada selliseks õppivaks organisatsiooniks, kus kõikide teenistujate kogemused saavad jagamise kaudu organisatsiooni kogemusteks. Meil on selleks loodud vajalikud eeldused - kehtestatud on õpikogemuste protsess, loodud õpikogemuste keskkond ja õpetatud välja inimesi kõikides üksustes.

Peamised probleemid:

- Tähelepanekute sisestamine ja parimate praktikate jagamine ei ole kujunenud harjumuseks.
- Tähelepanekud ei kata kõiki valdkondi, enamus on väljaõppekesksed.

On oluline, et õpikogemuste protsess muutuks iga üksuse ja valdkonna iga tegevuse orgaaniliseks püsiosaks. Tähelepanekute sisestamine õpikogemuste keskkonda peab muutuma sama iseenesestmõistetavaks nagu lähetusest naasmisel kuluaruande koostamine.

1.2 Eeskiri kehtestab Kaitseväge õpikogemuste protsessi, mis:

1.2.1 kirjeldab õpikogemuste rakendamise eesmärgi ja põhimõtteid;

1.2.2 sätestab õpikogemuste osapoolte rollid, ülesanded ja vastutusala;

1.2.3 sätestab õpikogemuste kogumise, talletamise, jagamise vahendid ja viisid;

1.2.4 sätestab koostööpõhimõtted NATO ja partneritega;

1.2.5 kirjeldab õpikogemuste väljaõppe läbiviimist.

1.3 Eeskirja muutmist korraldab Kaitseväge peastaabi väljaõppeosakond.

1.4 Eesmärk

Õpikogemuste protsessi rakendamise põhieesmärgiks on õppida nii positiivsetest kui ka negatiivsetest kogemustest. Protsess saab sisendeid kõigist Kaitseväge tegevusvaldkondadest. Kehtivate püsitoimingute, eeskirjade, juhendite muutmiseks kasutatakse muuhulgas ka õpituvastuste näitel tõendatud põhjendusi. Õpikogemuste rakendamise lõpptulemuseks on suurenenud lahinguvõime, ressursside otstarbekam kasutamine ja kokkuhoid, paranenud väljaõpe ning ohutus (vähenenud õnnetuste arv).

Õpikogemuste protsess on mõeldud toetama Kaitseväge arendamist. Tähelepanekute algatamine sellele järgneva õpituvastuste analüüsiga toetab oluliste ja/või korduvate probleemide lahendamist. Oluline on, et käesoleva eeskirjaga laiendatakse senisest rohkem tähelepanu ka positiivsetele tähelepanekutele ehk soovitakse juurutada parimaid praktikaid.

1.5 Õpikogemuste põhimõtted

1.5.1 Organisatsiooni osana toimiv protsess.

1.5.2 Tähelepanekute tegemise ja õpituvastuste esitamise õigus ning kohustus on kõigil teenistujatel.

- 1.5.3 Õpikogemuste kogumine on Kaitseväes iga struktuuriüksuse ülesanne, kus iga tasand lisab väärtust ning toetab seeläbi elukestvat õpet ja uuendustele avatud mõtteviisi.
- 1.5.4 Eri tasandite ülemad vastutavad õpikogemuste protsessi rakendamise eest oma üksuses, võttes aluseks käesolevas eeskirjas sätestatud põhimõtteid.
- 1.5.5 Õpikogemuste protsessis on eesmärgiks parandada algpõhjuseid, mitte ravida nähtavaid sümptomeid.
- 1.5.6 Püsivateks prioriteetideks õpituvastuste ja parimate praktikate kogumisel ja nende õpikogemustena rakendamisel on ohutusnõuete parendamise ja ressursside otstarbekama kasutamise seonduvad tähelepanekud ning korduvad tähelepanekud ja õpituvastused, mis toovad välja süsteemsed vead.
- 1.5.7 Õpikogemuste protsess ei tegele hooletusest, sh inimlikest eksimustest tingitud vigade lahenduste otsimisega.
- 1.5.8 Peamine parimate praktikate, tähelepanekute sisestamise ja õpituvastuste menetlemise ning õpikogemuste jagamise vahend on õpikogemuste keskkond ÕPIK (ÕPIkogemuste Keskkond) <https://kvps.mil.intra/collaboration/J7/opikogemused/SitePages/Avaleht.aspx> Kaitseväge Siseportaal / Teemalehed / Õpikogemused.
- 1.6 Terminid
- 1.6.1 Algpõhjus – probleemi või kitsaskohta põhjustav puudus.
- 1.6.2 Analüüs – terviku hindamine osade ja nendevaheliste seoste järgi. Õpikogemuste valdkonnas keskendub analüüs probleemi või edu faktorite põhjuslikele seostele ja algpõhjuste väljaselgitamisele.
- 1.6.3 Parandusmeede – õpikogemuste protsessis ülema kinnitatud tegevus õpituvastuses täheldatud probleemi algpõhjuste kõrvaldamiseks.
- 1.6.4 Parim praktika – veel valideerimata (paikapidavus kontrollimata) õpikogemus; kordamist vääriv tegevus või meetod, mis suurendab organisatsiooni või üksuse suutlikkust ja on tuvastatud kui konkreetsetes situatsioonides parim võimalik tegevuskäik. Parim praktika on ideaaljuhul kohaldatav, korratav ja kohe rakendatav.
- 1.6.5 Teenistuja – Kaitseväes teeniva tegevvälase, ametniku või töötaja koondnimetus.
- 1.6.6 Tähelepanek – õpikogemuse omandamise esimene samm, mille puhul on tuvastatud korduv probleem või tõenäoline parim praktika (vt lisa 1). Tähelepanekust võib esialgu puududa probleemi algpõhjuste üksikasjalikum analüüs.
- 1.6.7 Menetleja – õpikogemuste protsessis parandusmeetme väljatöötanud ja/või seda täitev isik.
- 1.6.8 Valdonna spetsialist (VS) (ingl Subject Matter Expert, SME) – valdkonna pädevust vajava tähelepaneku analüüsiks kaasatav vastava eriala asjatundja.
- 1.6.9 Õpikogemus (üldmõiste, samuti protsess ja tulemus) – omaksvõetud kogemus, mis järgneb õpituvastuse valideerimisele (paikapidavuse kontrollimisele), avaldub käitumises toimunud positiivse muutusena ja on saanud Kaitseväge või üksuse püsitoimingute osaks.

- 1.6.10 Õpikogemuste kontaktisik (ÕKI) (ingl Lessons Learned Officer of Primary Responsibility, LL OPR) – teenistuja, kes esindab oma üksust õpikogemuste protsessis.
- 1.6.11 Õpikogemuste võime – koosneb struktuurist, protsessist, vahenditest, väljaõppest, juhtimisest, avatud mõtteviisist ja infovahetusest.
- 1.6.12 Õpituvastus – õpikogemuse omandamise teine samm, mis tugineb õpikogemuse omandamise esimese sammu analüüsile, mille põhjal on välja töötatud lahenduskäik probleemi tekkepõhjuse kõrvaldamiseks ning millele on määratud vastutav täitja.

2. ÕPIKOGEMUSTE PROTSESSI ÜLDINE KIRJELDUS

- 2.1 Õpikogemuste protsess moodustab tervikliku tsükli (vt lisa 2), mis algab parima praktika/ tähelepaneku sisestamisest õpikogemuste keskkonda (edaspidi ÕPIK) ja lõpeb õpikogemuse rakendamisega (mis tagab esinenud vea kõrvaldamise või parima praktika kordamise). ÕPIK on peamine tööriist parimate praktikate ja tähelepanekute sisestamiseks, menetlemiseks (vt lisa 3) ning õpikogemuste otsimiseks.
- 2.2 Protsessi lühikirjeldus:
- 2.2.1 KVIS kasutaja tuvastab parima praktika või probleemi ja sisestab selle tähelepanekuna (üksikasjalikult esitatud probleemi olemus, selle taust ja tekkepõhjused) ÕPIKusse aadressil: Kaitseväge Siseportaal / Teemalehed / Õpikogemused / Lisa tähelepanek <https://kvps.mil.intra/collaboration/J7/opikogemused/Lists/pituvastused/NewForm.aspx>
- 2.2.2 Algataja valib kontaktisikute nimekirjast oma struktuuriüksuse õpikogemuste kontaktisiku. Kontaktisikule saadab ÕPIK välja e-kirja koos sisendi lingiga.
- 2.2.3 Kui probleemi lahenduse vastutus on kõrgemal tasandil (ressursid, pädevused, vms), siis täiendab kontaktisik algset sisendit oma põhjendustega ja suunab selle menetlemiseks kõrgema taseme kontaktisikule.
- 2.2.4 Tähelepanekule järgnev analüüs keskendub tuvastatud probleemi algpõhjuste väljaselgitamisele, reeglina tähelepaneku esitaja, õpikogemuste kontaktisiku ja valdkonna spetsialistiga koostöös.
- 2.2.5 Kontaktisik täiendab/menetleb tähelepanekut vastavalt prioriteetsusele (vt lisa 7), kuni see on õpituvaastuseks vormitud (välja on töötatud konkreetne ettepanek/parandusmeede ja täitja). Õpituvaastuses sisalduv ettepanek võib näiteks olla: „hankida, koostada, uuendada, täiendada; kas struktuuri, protsessi, õppevara, taristut vms“. KV kõrgema juhtkonna kinnitust vajavad (näiteks ressursside, struktuuride muutmine) õpituvaastused käsitletakse enne kvartaalset koosolekut PSÜ/KVJ AT-ga.
- 2.2.6 Õpituvaastuseks muutub tähelepanek siis, kui on välja selgitatud probleemi algpõhjus ja vastava taseme ülem on kinnitanud kontaktisiku ettepaneku parandusmeetmete väljatöötamiseks ning määranud täitja ja tähtaja. Õpituvaastus kinnitatakse üksuse või staabi juhtkonna koosolekul/nõupidamisel. Kontaktisik teeb kinnituse kohta märke ÕPIKusse.
- 2.2.7 Protsessi mõistes liigub õpituvaastus edasi täitmise ehk detailsete parandusmeetmete väljatöötamise faasi. See faas lõpeb, kui vastava vastutuse ja pädevusega menetleja on välja töötanud parandusmeetmed, mille rakendamine kõrvaldab probleemi algpõhjused (nt on uuendatud eeskiri, juhend või ainekava, õppuse käsku on antud sisend, koostatud on tehniline kirjeldus või välja on kuulutatud hange vms).
- 2.2.8 Parandusmeetmete väljatöötamisele järgneb valideerimise faas, mille käigus hinnatakse, kas parandusmeetmed olid piisavad või on vaja protsessi korrata (nt kui algpõhjus oli valesti tuvastatud, tuleb teostada uus analüüs ja töötada välja uued parandusmeetmed). Sisuline töö parandusmeetmete täitmisel tehakse ära struktuuriüksustes, kellel on vastav vastutus ja pädevus.

- 2.2.9 Ühe õpikogemuse elutsükkel lõpeb siis, kui on parandatud vea tekkeni viinud algpõhjused, nt alusdokument, varustushange või protsess on uuendatud ja sama viga sarnastes oludes enam ei kordu. Samas ei ole õpikogemused ajas muutumatud, st nii nagu muutuvad struktuurid, relvasüsteemid, varustus või taktika, võivad eilsed kogemused osutada aegunuks.
- 2.2.10 Iga õpituvastuse meneteleja ülesanne on uuendada õpituvastuse rakendamise staatust: ootel – tagasi lükatud – menetluses – kinnitatud – täitmisel – valideerimisel – tühistatud – rakendatud.
- 2.3 Selleks, et lihtsustada korduvate probleemide tuvastamist, üldist andmehaldust ja tekkepõhjuste väljaselgitamist peab tähepaneku esitamisel järgima standardset vormi (vt lisa 1).
- 2.4 Otsingu lihtsustamiseks ÕPIKus ja seoste loomiseks samade või sarnaste võimetega üksuste kontekstis on soovitatav kasutada tähelepaneku, arutelu, järelduse või ettepaneku tekstis NATOs üldtuntud ingliskeelseid lühendeid või termineid (nt Inform, ISTAR, UAS, või kui võimalik, siis võimekood ISTAR-REC-CLOSE jne).
- 2.5 Märksõnade lisamise võimalus on igal parima praktika või tähelepaneku sisestajal, nende täiendamise kohustus on õpikogemuste kontaktisikul. On ülimalt oluline et lisaks konkreetsete märksõnadele (näiteks SBK, NAK, Kevadtorm, KMAK) saavad sisendid ka nende laiemat kasutust võimaldavad märksõnad (näiteks ohutus, kokkuhoid, parandusmeede, teenus).
- 2.6 Struktuuriüksuste õpituvastused lahendatakse madalaimal võimalikul tasemel, selleks et mitte koormata Kaitseväe kõrgemat juhtkonda probleemidega, mille lahendamine kuulub väeüksuse ülema vastutusalasse. Õpituvastused, mis kuuluvad kõrgema taseme ülema vastutusalasse, esitab järgnevale tasemele üksuse või staabi õpikogemuste kontaktisik (vt lisa 2 ja lisa 3). Selline esmane kontrollmehhanism tagab üksuse sisemiste probleemide ja Kaitseväe-üleste süsteemsete kitsaskohtade eristamise. Peastaabi ülema / Kaitseväe juhataja asetäitja tasandile esitatakse õpituvastused, mis eeldavad kõrgema tasandi otsuseid, nt eelarve muudatusi või lisaressursse.

3. ÕPIKOGEMUSTE VÕIME, ROLLID, ÜLESANDED JA VASTUTUSALAD

- 3.1 Õpikogemuste võime toetab Kaitseväge süstematiseeritud, järjepideva ja dokumenteeritud õpituvastuste ja parimate praktikate rakendamisega.
- 3.2 Õpikogemuste võime (vt lisa 4) moodustab ühtse tervikehitise, mille kandvateks sammasteks on: struktuur, protsess, vahendid (ÕPIK) ja väljaõpe. Sambad toetuvad Kaitseväge elukestvat õpet soodustavale juhtimisele ja avatud mõtteviisile. Õpikogemuste ehitise katuseks on tõhus infovahetus, ilma milleta ei ole õpikogemuste võime tulemuslik.
- 3.3 Õpikogemuste struktuuri moodustab Kaitseväge kõigi oma struktuuriüksustega. Iga taseme ülem (vt lisa 2) vastutab oma üksuse õpikogemuste võimekuse rakendamise eest. Alates pataljonist ja ülespoole on üksuste õpikogemuste protsessi haldamiseks eraldi määratud kontaktisik.
- 3.4 Õpikogemuste protsessis osalejate tegevusvastutused on esitatud lisa 5. Õpikogemuste protsessi kui terviku töös hoidmine kuulub Kaitseväge peastaabi väljaõppeosakonna vastutusalasse. Lisis 6 on Kaitseväge struktuuriüksused jaotatud õpikogemuste lahendamise taseme (vt koos lisaga 2) järgi.
- 3.5 Õpikogemuste protsessis on eristatavad järgnevad rollid: tähelepaneku algataja, õpikogemuste kontaktisik, valdkonna spetsialist, menetleja, erinevate tasandite ülemad ja õpikogemuste jaoskond.
- 3.6 Tähelepaneku algataja on teenistuja, kes sisestab ÕPIKusse parima praktika või lahendamist vajava tähelepanekuna tuvastatud probleemi/kitsaskoha.
- 3.7 Õpikogemuste kontaktisik esindab oma üksust õpituvastuste protsessis. Kontaktisikuks määratud teenistuja ametijuhend peab ülesannete loetelus sisaldama õpikogemuste kontaktisiku ülesannet.
  - 3.7.1 Kontaktisik (vt lisa 3):
    - 3.7.1.1 otsustab parima praktika/tähelepaneku menetluse käigu;
    - 3.7.1.2 käivitab analüüsi protsessi, sh parandusmeetmete väljatöötamise koos valdkonna spetsialistidega;
    - 3.7.1.3 esitab õpituvastuse valdkonna vastutavale või vajadusel oma struktuuriüksuse ülemale kinnitamiseks;
    - 3.7.1.4 jälgib õpituvastuse täitmist;
    - 3.7.1.5 jälgib õpituvastuse valideerimist;
    - 3.7.1.6 kinnitab ÕPIKus rakendatud õpikogemuse.
- 3.8 Valdkonna spetsialisti ülesanne on toetada oskusteabega õpikogemuste protsessis tähelepanekute analüüsi käigus probleemi algpõhjuste väljaselgitamisel ja lahendusettepanekute tegemisel.
- 3.9 Menetleja ülesanne on uuendada õpituvastuse rakendamise staatust ÕPIKus.
- 3.10 Väljaõppeosakonna õpikogemuste jaoskond vastutab õpikogemuste protsessi toimimise ja ÕPIKu arendamise eest. Peastaabi ülemale esitatavad õpituvastused koondatakse ja esitletakse kvartaalselt enne aruandluskoosolekut. Lisaks korraldab õpikogemuste jaoskond õpituvastuste ja õpikogemuste jagamist NATO ja partneritega.

- 3.11 Erinevate tasandite ülemad kehtestavad õpikogemuste prioriteetid (lisa 7), kiidavad heaks oma tasandi õpituvasused (vt lisa 2 ja lisa 3), st kinnitavad nende rakendamiseks vajalikud parandusmeetmed ja määravad nende täitjad ning täitmise tähtajad. Iga tasandi ülem, kes jätab õpituvasuse tähelepanekuta peab tajuma riski, mis sellega kaasneda võib ning arvestama seda otsuste tegemisel.

4. ÕPIKOGEMUSTE KOGUMINE, TALLETAMINE, HALDAMINE JA JAGAMINE

- 4.1 Õpikogemuste kogumine, talletamine ja haldamine toimub ÕPIKus, kus need pärast salvestamist on ühtses andmebaasis kättesaadavad kõigile Kaitseväe teenistujatele. Õppuste kokkuvõtete juurde õpituvasuse lisamiseks peab kõigepealt koostama õppuse kokkuvõtte ja seejärel sisestama õpituvasused, mis on koostöökeskkonnas omavahel seotud.
- 4.2 ÕPIK võimaldab jälgida õpituvasuse seisundi muutusi kuni selle lõpliku rakendamiseni õpikogemusena. Lisaks võimaldab ÕPIK kasutajal filtreerida tähelepanekuid, õpituvasusi ja õpikogemusi, kasutades eelsisestatud teemasid, märksõnu (nt õppuse, rahvusvahelise sõjalise operatsiooni, üksuse, relvaliigi, kursuse nime jt), otsinguparameetreid.
- 4.3 Õpikogemuste-alase koostöö eesmärgiks eri partneritega on eelkõige Kaitseväe õpituvasuste lahendamine ja laiapindse kaitsevõime tugevdamine. Õpikogemuste jagamine väljapoole Kaitseväge (riigiasutused, NATO institutsioonid, partnerid) toimub Kaitseväe peastaabi ülema loal ja õpikogemuste jaoskonna juhtimisel.
- 4.4 Õpikogemuste jagamiseks NATO-ga kasutatakse NATO õpikogemuste NS WAN arvutivõrgu rakendust.

5. ÕPIKOGEMUSTE-ALANE VÄLJAÕPE

- 5.1 Õpikogemuste protsessi edukaks käivitamiseks ja käigus hoidmiseks on oluline teenistujate väljaõpetamine. Selleks korraldab õpikogemuste jaoskond kontaktisikutele valdkonna teabepäeva ja viib läbi õpikogemuste-alast täiendõpet vähemalt üks kord aastas.
- 5.2 Õpikogemuste teabepäeva eesmärk on tutvustada parimaid praktikaid ja valdkonna arenguid, saada tagasisidet kontaktisikutelt ning otsida tuvastatud kitsaskohtadele lahendusi.
- 5.3 Täiendõppe eesmärk on tutvustada õpikogemuste põhimõtteid ja valmistada ette teenistujad osalemiseks õpikogemuste protsessis üksuste kontaktisikutena ning luua eeldused õpikogemuste protsessi toimimiseks.
- 5.4 Õpikogemuste väljaõppe keskendub õpikogemuste eeskirja tutvustamisele, tähelepanekute koostamise harjutamisele ja probleemide algpõhjuste analüüsile. Peale kursust teab kontaktisik oma ülesandeid ning oskab kasutada ÕPIKut ja selle kasutusvõimalusi.
- 5.5 Õpikogemuste kontaktisik on vastutav valdkonna tutvustamise ja õpikogemuste-alase väljaõppe eest oma üksuses.